

Binae ex nonnullis rariores morbotum historiae / quas ex adversariis suis deprompsit, jurisque publicim fortem suam experturas, fecit Antonius Lizzari.

Contributors

Lizzari, Antonio, -1800.

Publication/Creation

Venetis : Typis Antonii Zatta ..., 1761.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/sjfy25ja>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

B I N Æ
EX NONNULLIS RARIORES
MORBORUM HISTORIÆ;

Q U A S

EX ADVERSARIIS SUIS DEPROMPSIT,

Jurisque publici, sortem suam experturas, fecit

ANTONIUS LIZZARI

PH. ET MED. DOCT.

V E N E T I I S,

M D C C L X I.

~~~~~

TYPIS ANTONII ZATTA.

SUPERIORUM PERMISSU.

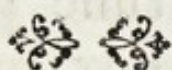
4
Ego ultimus evigilavi , tanquam is qui spicas legit post messores . Profeci benedictionem Domini , & tanquam vindemiator , quae pleno autumnno , implevi torcularis lacum . Considerate me mihi non soli laborasse , sed omnibus quærentibus eruditionem . Ecclesiast

Rerum natura sacra sua non simul tradit . Initiatos nos credimus , in vestibulo ejus habere . Illa arcana non promiscue , non omnibus patent . Reducta , & in interiori sacrario clausa sunt , ex quibus aliud habet , aliud quæ posterius subibit , aspiciet . Senec.

Quicumque de natura humana amplius differentes audire consuevit , quam quod medicinam pertinet , huic non est commune hunc meum sermonem audire . Hi

OBSERVATIO PRIMA.

Ratrem Bonaventuram Venerabilis Ordinis Prædicatorum antiquæ Observantiæ (1) Laicum, atque in Collegio Sanctissimi Rosarii, quod Venetiis extat, commorantem; quadraginta annos natum; temperamento sanguineo-bilioſo præditum; facie coloratiorem; gutta roſacea ſœdatum; impetiginem vagam (2), humidam æque, ac pruriginofam diu, multumque perpeſſum; noviffime vero evaneſcentem, animo hilarem, & ad cuncta paratum; ineunte Auguſto menſe febris acuta corripuit, ab aucto calore exordium capiens, vehementiffima cephalalgia, & laſſitudine ulcerofa ſtipata. Protinus ac declinationem febris attigit, tunditur in brachio dextro vena, demittitur ſanguis ad uncias decem, inflammatorium corticem in inſulæ ſuperficie, croceumque in ſero colorem exhibens. Poſt nycthemeri (3) ſpatium apyrexia potitur æger, cephalalgia miteſcit, laſſitu-

fitudo alleviatur. Postridie neque renovata, neque exacerbata febre, erysipelatis rudimenta tunc primum in facie apparent, quod mox quaquaversum effunditur. Phlegmonodes (4) erysipelas erat. Caput dumtaxat per quatrimum fatigans, tum febris, tum doloribus (5) finem imposuit. Exinde e capite egrediens, & collum, & humeros, & dorsum, & pectus, & ventrem adortum, umbilico tenus descendens, ibi, prius alvo turbata, gradum sistit. Recte Hip. 6. Epid. sec. 2. *suppurationum umbilicus terminus.* (6)

Ex vesiculis (*ampullas* vocat Hip. l. 4. Epid. text. 56.) quæ in obsessis ab erysipelate partibus (7) excitabantur, nonnullæ in summa cute existentes ambustis non absimiles, diaphanæ erant, limpidum, croceumque serum fundentes, arecebant. Plurimæ autem profundius demersæ, & adusque cellularem membranam pertingentes, abscessus naturæ propius accedebant, ichoremque viscidiusculum corruptum inter, & concoctum eructabant. Hujusce novissimæ classis nullibi copiosiores, quam in abdomine cernebantur,

7

tur, quo post brevem, imperfectam, atque superficialem suppurationem intus adaectæ, prorsus evanescebant. Tunc venter extemplo turbabatur, febricula præsto erat, horror, ac sudor identidem, atque vicissim sese excipientes, ægrum corripiebant, cum animi deliquio, frequentique, & alterno, non autem perenni extimarum partium algore. Qui tragicus morbi lusus ad usque vigesimum diem protractus, in tumorem (8) abdominis mollem, atque indolentem confestim desiit, lymphæ in universo aqualiculo repente effusa, nulloque in desertis ab erysipellate sedibus vestigio relicto.

Tumor hic indies eousque crevit, donec hydropem ascitem brevi æmularetur. Ast sitis aberat, urina probi coloris factis superque fluebat, alvus compacta deiciebat, nulla tussis, neque difficilis respiratio, nullum inferiorum artuum œdema. De hydrope peritonæi nedum suspicari (9), sed signa certissima haberi cœptum est. Ea propter paracentesin in usum revocare, cunctamque aquæ molem simul, & semel *Meadiana* methodo educere, sancitum est. Expertissimo Chirurgo Ca-

jetano Manfrè demandatur officium, qui collato munere egregie functus, quinque supra viginti feri turbidi, subjugalis atque olidi libras, cui a brevi quiete oleosum quid supereminebat, vigesimo septimo ab ingressu morbi die unica vice extraxit, nulla animæ defectione, nulla virium jactura, debilitateve insequentibus. Quinimo si quæ aderat febricula evanuit, stomacho robur accessit, somnus rediit, ventrisque subsidente tumore, decubitus quaquaversum faciliior. Hinc ecubile æger exiliit, ad munia solita rediit, in renutritione ægre proficiens.

Per mensem, & ultra valetudine secunda potitus, labente proximo mense Septembre in ephemeram notham, prægressis torminibus, incidit, spatioque febris emenso venter confestim intumuit. A quo, iterata paracentesi, secto triginta plus minus aquæ libræ priori similes simul atque semel, nullo fero symptomate insequente, educuntur. Exinde adhac epocha semel, postea bis, demum terque, quaterque singulo mense paracenteseos opera renovatur, neque febre præeunte, neque torminibus antecedentibus,

ibus, neque siti vexante, neque ullo inferiorum artuum præsentē œdemate, neque ulla in lotio aut carentia, aut diminutione, aut in contentis exuberantia concomitante, sed abdominis intumescētia sensim, sponteque periodice recurrente. Neque minor feri limpidi, & nodorici copia quotiescumque paracentesis terata fuerit, extrahitur. Demum ille, qui septem supra triginta sectiones passus, noningentis, & octoginta lymphæ libris eductis, ab orci faucibus pluries, atque iterum emerfus, ultra novem mensium periodum haud ægre vitam traducere potuit, Majo mense sequentis anni repente oborta vehementissima febre (10), quam capitis erysipelas ocysime est consecutum, intra quatrimum fato concessit, tragœdiamque similiter ac aperuit, clausit.

Quum secandi cadaver desiderio flagra-remus, statim ac ab humanissimis illius eximii Collegii Patribus voluntas nostra explorata fuit, libera facultas nobis tradita est. Iccirco *Petri Santorini Proto-medici* meritissimi *Officii Salutis*, atque maximi illius, & per universam Europam fami-
gera-

geratissimi anatomici *Johannis Dominici Filii* industria non minus quam peritia usus sumus, adscito in operis societatem *Josepho Masini* Chirurgo. Utrasque, resecta calvaria, meninges lividas, cerebri corticem flavida lymphâ perfusum offendimus. Abdomen, insalutato thorace, aperuimus, & primo peritonæum a muscullis sejunctum, & veluti ad intestina propulsum invenimus. Mox intestina cum peritonæo arcte ipsis juncto, fortiter versus vertebra pressa, & in spatium adeo angustum redacta erant, ut penitus conquassata viderentur. Depositis insuper mollitie, atque lævitate intestina rugosissima cernebantur, atque contracta, nec non coriacea induta duritie, ubi cultro resecarentur, crepitum, non secus ac ungues facere solent, edebant. Omentum exsuccum, diaphanum, & papyraceæ consistentiæ, modica, eaque crocea, rancidaque perfusum pinguedine, graveolebat, & putredine ferme corruptum videbatur. Mesenterium scyrrhosum. Renes, ureteres, vesica a quacunque labe organica immunes. Splen turgidulus. Hepar vero in sima facie hydatidibus,

ous, sparsisque hinc inde lividis maculis obsidebatur. Fellis vesicula collapsa, humoreque suo propemodum vacua. Quæ cavitates inter hæc spatia occurrebant, exigua, atque olida lymphæ copia replebantur.

A N N O T A T I O N E S.

- 1) **C** *Asum in omnibus, & per omnia huic similem, neque ipse legi, neque inter legendum inveni, neque a quocumque alio, quod sciam aut descriptum, aut tractatum audiui. De privatis hydropibus a singulari cujusdam liquidi, aut visceris vitio abortis nonnulli inter practicos observatores verba fecere. Peritonæi vero hydropem ferme præterierunt. Apud NICOLAUM TULPIUM obs. Med. l. 4. c. 43. & JOBUM MEKERANUM cap. 49. binæ præfatæ hydropis speciei historiæ occurrunt, quæ in essentia morbi, in loco affecto, in phenomenis, in curationis modo, ac eventu haudquaquam cum præsentē conveniunt. Validissimum paracenteseos præsidium indicatum utique, atque ad praxim nonnumquam deductum, sed memorata methodo in usum revocatum, nuspiam legitur. Collector ipse historiarum CORNELIUS STALPARTIUS VANDER-WIEL, qui obs. 28. p. I. cent. 2. plurima super hoc morbo monumenta congeffit, de hujusce auxilii praxi reticuit. Neque DOU-*

GLASSIUS, cui germanissimam ideam de vera hujusce affectus sede, atque ortu debemus, quicquam solidi de paracenteseos vel instituentæ, vel repetendæ usu in praxi reliquit, ut ut secundos eventus de hocce remedio odoratus sit. Facile hujus rei veritatem comperiet quisquis æquo, attentoque animo historiam perpenderit. Placuit in observationis fronte potius quam in recessu specialem Instituti regulam pandere, qua carnes, carniūque jura, solis lacticiiniis, piscibus, oleosisque concessis, vetantur. Neque exigui in hisce momenti procatarctica causa detegitur.

- (2) Asperior, rubicundior, majoresque pustulas exhibens impetigo alterius sobolis erat, quæ λεικην leichen græce appellatur, atque in hoc dumtaxat discrepans, quod ichore potius, quam squamulis redundaret. Hæc intus adaucta laticem serosum infecit, & altera ex remotis morbi causis extitit.
- (3) Quoniam legitimam, simplicissimamque ephemeram, quam curasse, quàm novisse facilius est, quæ prius nocere potest, quam sciri, quæque biliosum hominem, negotiis deditum, & promptius & majore cum periculo afficit, non cibi antecedit fastidium, non spontanea corporis lassitudo, sed neque gravior somnus, multave oscitatio, neque horror, verum repente tota simul accedit, nulloque graviore incommodo, ubi jam esse cœpit, molesta est: item solvitur interdum sine sensu manifeste inanitionis, sæpius per copiosos tum halitus, tum
- ma-

madores, aut certe per sudores, ut suaves sic minime multos, nemini persuasum puto, hanc me ut ephemeram legitimam salutasse, licet illo horrore utrique erysipelati commune carentem.

- 4) Erysipelas, & Pblegmone magnam inter se cognationem habent, neque differunt nisi magnitudine molecularum obstruentium, atque sedis profunditate. In Erysipelate serum sanguinis cum paucis rubris intermixtis immeabile hæret. In Pblegmone pars rubra sanguinis in vasis distentis, & obstructis accumulatur. Erysipelas integumenta corporis externa, vel & membranaceas partes externas obsidet. Pblegmone in membrana adiposa potissimum hæret. Cum autem exquisitum Erysipelas solius cutis affectus sit, in Pblegmonem degenerare potest dilatatis vasis majorem copiam rubri sanguinis admittentibus, maloque propagato ad membranam adiposam oritur morbus, qui inter Erysipelas, & Pblegmonem ambigat, atque composito ex utroque vocabulo Erysipelas Pblegmonodes a Medicis appellatur.
- (5) Febri & doloribus finem utique attulit, ast dolose, non autem superveniente salutari crisi. Igitur imperfectus abscessus, qui citra coctionis notas, absque excretionibus morbi gravitate dignis, in die non critico, illuxit. Quoniam metastasim, & decubitus morbidæ materiæ haud sustinuerit; secessum, atque expulsionem a corpore non promoverit, reliquum erat, ut ex uno morbo in alium transitus fieret.

fieret. Mutantur autem, GALENO teste, in abscessum & inflammationes quædam, & Erysipelatosi, Phlegmonodesque tumores non pauci.

(6) *Sub umbilico, asserente JACOTIO, inanitas quædam, & frigidior locus, ubi non nisi hypochondriorum beneficio concoctio peragitur. Ob eamque causam scribit HIPPOCRATES in Epidemiis, suppurationum umbilicum terminum esse. Quo etiam loco signum addit, ex quo suppurationes ruptum iri conjicere oporteat. Quibus enim, inquit, suppurationes erumpi debent, ventres turbantur.*

(7) *Dictum fuit superius exquisitum Erysipelas solius cutis affectum esse, quod dum phlegmonosam naturam induit, membranæ adiposæ in hæret. Hinc jure duplicis indolis abscessus videre contigit, quorum uterque singularem offensam respiceret.*

(8) *Quum erysipelatosæ materia proximam affectus causam constituens calida extiterit, atque in omentum adipis metropolim præceps irruerit, sacculis ejus, quasi tot promptuariis re-feratis, & pinguedine fusa, biliosi seri maxima moles stataria castra inibi posuit. Quod ubi inter peritonæum, tendinesque musculorum transversorum, non vero inter duplicaturam, sive inter duas laminas lateris anterioris peritonæi effusum proruperit, hydropem, de quo dudum verba feci, produxit. Cujus rei luculentum exemplum serum prima vice eductum exhibuit.*

(9) *Ra-*

9) *Rarissima certe æque ac digna, quæ literis mandaretur, hydropis peritonæi species, quoniam a nemine aut visa, aut ab alio accepta, neque ab ullo, ausim dicere, excogitata quidem. Ecquis unquam hujusmodi hydropis specie laborantem tractandum suscepit, non sitiendem, bene mingentem, nullibi nisi in alvo prætumidum, non excarnem, muniaque solita rite, & recte obeuntem? In hisce tribus, me iudice, raritas affectus consistit: nimirum non sitiendo, atque mingendo tantam aquæ molem colligere; toties indemnem paracenteseos operam sustinere; tam alacriter, tam strenue, & sine virium jactura simul, ac semel integram feri in aqualiculo contenti, contra ac sensere priores medici, educationem perferre. Putarim exhausta in cellulare membrana pene universa pinguedine, externo humido, utut tenuissimo moram faciente, depressa vasorum exhalantium facultate, auctaque attractione absorbentium, potuisse a venis bibulis nunquam ab officio feriantibus eam humidi copiam ab aere absorberi, quæ alendo præfato hydropi sufficeret; non secus ac in quibusdam diabetis speciebus usuvenire videmus. Potuisse per tot mensium spatium vitam traducere, neque in gravissimam offensam a tot repetitis acu puncturis incidisse, ultro evincit, serosam proluviem (ut cum CAROLO PISONE loquar) inter musculos abdominis, atque peritonæum, non autem inter hujusce duplicaturam sedem posuisse. Demum lymphæ simul, & semel per paracentesin pluries*

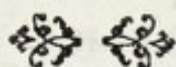
ries educta ostendit quam lubrica ratione, inanique metu priores innixi, de operatione hac adeo expaverint, ut certum exitium, aut ob collapsum diaphragmatis, aut ob spirituum dispendium, aut ob aliud quid male somnium ominati sint.

- (10) Certe mors inde secuta, ejusque modum tantum absuit, ut in paracenteses culpam deorqueri possent, quin immo ipsam suadere quotiescumque similis morbus incidat, videantur. Neque tantum suadere, verum etiam audacter, memorato exemplo praeunte, in usum traducere: sæpe enim, auctore CELSO, quos ratio non restituit, temeritas adjuvat.

OBSERVATIO ALTERA.

Nobilissima Matrona athletici corporis habitus, staturæ proceræ, coloris vergentis in pallidum, (1), infœcunda (2), podagram nodosam (3), nephritidem, biliosam colicam, iterumque sæpissime passa, dum sextum supra sexagesimum annum agens gravissimo paroxismo podagrico premeretur, in mœrorem animi vehementissimum (4) incidit. Ignis eam illicoprehendit, atque podagræ ex regulari in anomalam (5) fit transitus. Pectus gravativo dolore dolet, spiritus offendens. Quum de ena secunda ageretur, urinæ crocæ minguntur, colorque (6) ictericius in te apparet. Mox febris deferbuit, thorax levatur, podagra filet. Septimo dolores in ilia, inque sinistrum renem (7) procumbunt. Decimoquarto apyrexia, indolentia. Colorem ictericum carnes exuunt, croceum urinæ retinent, concoquuntur tamen, ac rubro-saturam hypostasim habent. Oleum amygdalinum,

B

serum

ferum lactis asininum depuratum, nitrata, juscula plantis malvaceis alterata hucusque profuerunt.

Exacta trigesima die pondus in sinistro hypochondrio percipitur, lien intumuit (8), crus stupet, vomituritio. Incidit suspicio de calculis. Anorexia, sitis. Pulsus in lævo carpo inordinatus (9) percipitur. Decubitus supra latus affectum placidus, supra oppositum vero non item. Spongiis in decoctione ex cæpis, seminibus, radicibus, herbisque laxante, & anodyna facultate præditis facta intinctis latus fovetur, butyro recenti oleo amygdalino immixto exinde illinitur. Elapso octiduo inter cruciatus, dirosque spasmos bini grandiores calculi una cum lotio excernuntur. A quorum exitu (10) urina clarescit, croceumque colorem sensim deponit. Potatur serum lactis asinini, sumitur decoctum theiforme millefolii julapio terebynthinæ edulcoratum, ægra cætera renuit.

Interea tumor in sinistro hypochondrio magis, atque magis in dies augetur, donec sub larva scyrrhosi lienis (11) imponat. Quum vesica dolore, atque labore,

pore, lotio exeunte, angeretur, quumque de calculo eam obsidente suspicio incidisset (12), iccirco præstantissimum, & in arte sua celeberrimum *Cajetanum Man-*
re super hac re consulere statuit. Hic ibi eam invisit, atque vesicam immisso cathetere exploravit, nullus dubitavit de calculo ibi latitante existentiam excludere. Abdomine vero pertractato, cum tumore (de quo dudum sermonem habui) in hypochondrio sinistro depresso, statim pro ea humanitate, quae eos, nostraque semper prosecutus est, neminem scyrrhode tumore obsideri admovit, quod reprobavit eventus.

Nondum hebdomada finem attigit, cum urina olidissima mingitur, atque subjugalis (13), paulatim residens, haerensque hypostasim viscidam, cohærentem, nariumque muco, aut ovi candido haud absimilem. Ex quo talis urina apparuit, lævus ren dolet, humero (14), pectineque in morbi consortium tractis. Egria iterum vomiturit, nauseaque super cujuscumque generis cibos corripitur. Non in splene, sed in subjecto re-
 tragœdia absolvitur. Immensæ molis

abscessus detegitur a podagra inibi coar-
cervata alimentum, atque incrementum
fumens. Febris augetur (15) lenibus
iisque protractis rigoribus vespere inva-
dens, mane vero sudoribus effusis mi-
tescens. Lumbi dolent, atque pruriunt.
Furtiva sitis. Imperfecta diarrhæa bi-
liosa, ac torminosa. Singultus. Ver erat
sanguinis profluvii, & abscessus in reni-
bus ferax.

Cujuscumque generis potum, præter
aquam limoniorum succo, saccharoque
conditam, ægra refugit, nulli remediorum
suppellectili addicta. Pisa recentia in
pulmenti formam parata, fragaque sine
modo, ac mensura comedit. Ruit in
pejus. Jam

Acer anhelantes incendit Syrius agros,
atque anni tempestas hydropotationi se-
cunda festinat. Vocatur prius in consi-
lium eruditissimus ille Sanctus Stephanus
Patriæ, & Seculi decus. Deinde vocatur
& polyhistor Co. Jacobus de Scopulo
morum suavitate, animi candore, sin-
gulari in medendo peritia insignis, at-
que Patavini Lycæi sidus, & ornamen-
tum. Morbum in abscessu podagrigo exi-
stere,

stere, sinistrumque renem tenere, sanctum est. Suppurationem ocysime promoveri, per commodiores, expeditioresque vias pus educere, ulcus superstes detergere, atque consolidare decrevimus. In hunc finem clysmata laxantia, ac oleosa, fots ex decoctione vegetabilium emollientium, linimenta ex butyro, & adipe suillo inter externa remedia selegimus. Hydromel; decoctum ex passulis exacinatis, radice glycyrrhizza, smilace aspera; terebynthinam venetam cum asellis præparatis, gummi elemi, atque croco orientali in massam pilularem reductam; jusculum ex sarzaparilla, chynna, carneque vitulina præparatum; circulatum ex viperis; lac asininum aqua calcis secunda temperatum; balsamum Leucatellii, atque pareiræ bravæ; sed præsertim aquas thermeles Virginis, & Blandulæ, juxta exigentiam, anni tempora, atque opportunitates, & seorsim intus sumenda præscripsimus. Diætam serio inculcavimus, cum Hippocrate auctore, *omne ulcus exsiccari desideret*; opus non aliunde, quam a fame expectandum.

Ægra morbi diuturnitate pertæsa, ac pene confecta præcepta medica spernit, in immodico fructuum esu tota est. Nonnulla ex medicis præscriptis experitur, sed in minima dosi, temporis iniquo tractu, pessimoque accedente diætæ regimine. Cætera prætermittit. Septimestre spatium elabitur, ex quo olida urina, pureque respersa mingitur: tumorque in sinistro latere subsidet, nulum sui ipsius vestigium relinquens.

Jam desinente Septembre mense præsto erat autumnus calculorum tempestas uberrima, cum novæ morborum iliadis tragædia aperitur. Diris cruciatibus antegressis maximæ molis calculus (16) exit. Lotium non amplius subjugale, neque olidum est, prorsus hypostasi caret. At jecur (17) repente dolet, indurescit, exinde icterus flavus, fæces alvinæ albicant, urina crocea. Eminent anorexia, potusque cupiditas. Lenis colica identidem repetit. Præter fots expurissima calida hypochondrio dextro adhibitos, & clysteres ex oleo amygdalino, nil in usum, ægra imperante, revocatur. Labente ab hac epocha mense
secun-

secundo tumor in hepate emollitur, color ictericius elanguet, urinæ & fœces naturalem colorem induunt. Macies permanet, sitis sedatur, sensimque redit ciborum appetentia. Cutis inopinato circumtenditur (18), asperatur, prurit. Cernuntur (19) exiguæ pustulæ limpidissimo sero turgidulæ, scabiosis perquam similes. Pruritus eo molestiæ pervenit, ut acuminatis ligneis spathis cutim assidue scalpere cogeretur. Neque multo post universa fere epidermis laminatim decidit, non secus ac in anguibus evenit, dum vere exuvias deponunt,

Affiduo curata cuticula Sole.

Febricula præfatis symptomatis semper affidens, a sanato pruritu, certissimo abscessu, in quem icterus desiit, abfuit.

Dum nutritioni reparandæ, & ægre restaurandæ omnis opera impendebatur, solis cibis eupeptis in usum vocatis, & quibuslibet remediis proscriptis, febris accenditur, macies augetur. Tunditur utriusque manus vena (20), exinde pulsus apyrexia perfecta potitur, nutritio instaurari incipit. Ab hisce auctis quotidie salutaribus signis morborum pro-

cella sedari, & secunda valetudo in foribus esse videbatur. Sed spem fefellit eventus. Eminus a quocumque paralyseos indicio memoria læditur. In enunciandis rerum nominibus ægra deficit, sed errati conscientiam retinet, neque cavere, quin relabatur, potest (21). Febris, quæ per semestre spatium abfuit, in scenam redit, non vehemens, neque periodica. Exardescit caput. Vigilia urget. Iterum secatur in brachio vena, sed admoventur hyrudines. Epicratica purgatio instituitur. Juscula viperata adhibentur. Ab hisce remediis, licet perversa methodo, & præpostero diætæ regimine administratis, dum triennium a morbi ingressu absolveretur, ægra ex toto convaluit, neque ultimum diem, nisi ab hac epocha exacto decennio, ac dysenteria cum febre acuta correpta, clausit.

A N N O T A T I O N E S.

- (1) **C**olores in pallidum vergentes crudorum, crassorumque succorum indicia sunt. De his egit HIP. l. 2. Epid. sect. 2. sub hisce verbis: curandum iram inferre, & revocandi coloris causa, & effusionis succorum. Impedit enim nimia humorum crassities, ne sanguis in exteriores corporis partes effundatur, flordumque colorem illis inducat. Etiam a coloribus indicium sumere oportet ad curationes morborum rite instituendas, ut alibi Præceptor docuit, videlicet in Epid. l. 2. sect. 1. & Epid. l. 4. text. 105.
- (2) Inter sterilitatis causas ex parte mulieris reponit HIPPOCRATES l. de steril. crassitiem uteri, atque humiditatem. Nunc ambarum concursus fœcunditatem arcuit. Erat enim ægra ventricosa, atque uteri rheumatismo vix ex ephebis egressa, laboravit.
- (3) Ubi crassi, & glutinosi humores exuperant, morbi (GALENO teste) erumpunt, qui in ea corporis parte sedem figunt, qua liquidorum motus summopere languet. Hoc in partibus in historia memoratis evenire, quotidiana experientia docemur.
- (4) Tristitia, & mœror stomachum petunt, ciborum appetentiam deprimunt, & concoctionem evertunt. Verum & calculum nephriticis, & hystericas passiones mulieribus movent, ataxia spiritibus inducitur. Secretiones, incrassando sangu-

guinem, cohibent, teste SCHELHAMERO de hum. an. af. c. 12. Præcordia gravant, juxta illud VIRG. in Æneid. l. 6. Frigidus Arcadibus coit in præcordia sanguis. Vitam brevem faciunt, ut in PROVERB. Metus, & tristitia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus; & rursus: animus gaudens longam juventutem facit, spiritus tristis exsiccat ossa.

(5) Podagra molimen naturæ est pura ab impuris secernentis, atque a nobilibus ad ignobiliores partes, velut artus sunt, amandantis. Quoniam humores tristitia coeunt, & solidæ laxantur, nil mirum si deficientibus naturæ viribus, podagrosus humor in artubus sustineri nequeat, sed in venas remeans fatales stases, huc, illucque producat.

(6) Neque urinæ crocæ, neque cutis ictericius color sanguinis missionem arcendi vim habuissent, nisi febris deferbuisset, & levaretur in pectore dolor.

(7) Si icterus verus, legitimusque extitisset, in dextrum hypochondrium potius dolor procubuisset, quam in oppositum. Imperfectum, ac transitorium icterum, splene male se habente, subjectione rene in praxi non semel vidimus. Lien etenim officina preparatoria bilis est.

(8) Intumescencia splenis æquivoca hæc erat. Hoc indicare videbatur cruris subiecti stupor, & nimis citum augmentum. Etiam anorexia haud familiare symptoma lienosis.

(9) Hoc signum ex ARETÆO petitum est. Pulsus namque in acutis renum passionibus initio

tio rari sunt, ac segnes: si malum plus urgeat, parvi fiunt, crebri, turbulenti, inordinati.

- 10) *Hæc est haud vulgaris observatio, qui fiat, ut exeuntibus binis calculis ex rene sinistro, croceum urina colorem exuat.*
- 11) *Ejus molis, ejusque duritiei ren sinister quotidie augebatur, ut humanum caput mole, saxum consistentia referret.*
- 12) *Gravitatis sensum, ad motum corporis crescens, & quandam veluti titillationem circa pubem, & perinæum ægra percipiebat. Urinam cum assidua miſtionis cupiditate reddebat. Nonnunquam fiebat quoddam quasi stillicidium. Lotium modo affatim fluebat, mox intercipiebatur, modo guttatim ferebatur. Interea tenesmo laborabat alvus, & supina melius, quam in latera reclinata mingebat.*
- 13) *Subjugales urinæ eæ nuncupantur, quæ clare minguntur, & postea turbantur; quæ turbidæ miſtæ, exinde resident, & clarescunt; atque demum quæ miſtæ turbidæ, perpetuo tales manent. Novissimæ cæteris deteriores, alteræ calculosis familiares.*
- 14) *Vera symptomata calculi renem lævum obfidentis, & pathognomonica, uti dolor adusque medias costas pertingens, qui multis perinde ac si morbi lateralis esset, imposuit, est calculi in dextro rene hospitantis.*
- 15) *A calculis & abscessus dignoscendi sunt, juxta ARETÆUM, si vesperi febres accesserint, & rigores, dolores circa lumbos, & pruritus.*

tus. At si ruptus abscessus fuerit, grumi purulenti, carnisque formam repræsentantes ejiciuntur. Quin etiam, & albida sanies excernitur.

(16) *En silentio minime prætereundum naturæ miraculum! Quam raritatem repetitus paracenteseos usus in præcedenti observatione constituit, eandem in præsentī suggerunt vel calculi ejectio, vel abscessus sanatio naturæ potius, quam artis molimini referendæ. Nullis adjuncta natura diureticis (quæ cum calida & acria sint, merito a GALENO lib. 6. de san. tuen. c. 11. carpuntur) sponte calculos deturbavit, atque ejecit. Quinimo ipsa per se, & a nemine edocta, stagnantem in rene materiam ad concoctionem perduxit, abscessum aperuit, & evacuavit, ulcusque relictum ad cicatricem deduxit, epididymico exemplo præcepta quoque aphoristica quale est illud aph. 6. sect. 6. vitia renum, & omnes circa vesicam dolores, difficile sanantur in senioribus; & illud l. 6. Epid. sect. 8. Renum morbos, & vesicæ non vidi curatos ultra quinquagesimum annum, sua sidera habere. Quid enim profuisset detergentia, & consolidantia aliunde quærere, cum domi præsto foret æque pollens remedium? Purgat etenim, detergit, & eluit urina. Immo Lithotomi quidam, nec inepte, postquam detractus est lapis, detergentia, & expurgantia medicamenta ulceri non indunt, quod urina illac profluens vicem illorum deterfiva sua vi suppleat. Et dum in calculosis ea temperatur urina,*

na, tantundem demitur de dotibus suis, quas in extergendo habet. Ast quod fidem pene vincit non est, naturam absque remediis ope tantum de morbo reportasse triumphum, sed assidente pessimo diætæ regimine nunquam potuisse ab opere deturbari, atque ex integro in hac parte vicisse, juxta illud HIP. in 6. Epid. sect. 3. Omne suppurans est sine recidiva. Hæc enim concoctio, & crisis simul, & abscessus.

17) *Novus morbus, neque ullam cum præcedente relationem habens. Nisi quod ægra relabi facillime in malum ejus indolis poterat, quo antea sæpissime cruciabatur.*

18) *Juxta illud HIP. in 6. Epid. sect. 3. Omnis extenuatio prius laxat cutem, deinde circumtenditur. Refectio contraria facit, cutis corrugatio concidentis, extensio renutritæ.*

19) *Genuinus abscessus, non vero morbus. De genere acervatim fluentium, non autem femirepentium, ut Epid. 2. HIP. loquitur. Criticus non autem Symptomaticus, quia superaddito morbo finem imposuit.*

20) *Exemplo ex HIP. Epid. l. 5. petito, quod sic se habet. In Oeniadis vir morbo tenebatur, & tabescebat corpus, & consumebatur, & non accedebat ei alimentum a cibis cum comedisset, & subducebatur cibus pravus, & combustus. Hic pharmaca omnigena bibens nihil juvabatur. Secta autem in utraque manu vena usquedum exanguis redderetur, deinde juvatus est, & a febre liberatus.*

(21) *Imperfecta linguæ paralysis, aut alicujus partis in cortice cerebri. Abusus cibi euchymi facile nimis replentis venas, atque vasorum rigiditas in causa esse potuerunt hujus symptomatis. Ostendit autem sanatio.*

F I N I S.

